

NAPREJ

Glasilo jugoslovanske socialno demokratične stranke.

Štev. 10.

V Ljubljani, četrtek dne 26. julija 1917.

Leto I.

Častna dolžnost vsakega sodruga in sodružice je, da se naroči na delavsko glasilo, ki izhaja v njihovem materinem jeziku in ga po svoji moči razširja.

Tri leta.

Kdo se ne spominja z grozo in trepetom deževnega jutra 26. julija 1914? Veliki lepaki so naznanjali vsepovsod: Mobilizacija...! Vojna furija je prihrumela v deželo, dejstvo je postalo, česar vse dni preje nismo in nismo mogli verjeti, ker nam je bila misel na medsebojno klanje evropskega ljudstva naravnost nerazumljiva. Ko pa je pričel korakati polk za polkom po cesti in so izginjali naši dragi v negotovo bodočnost, tedaj smo se zavedli, da se je pričela najsilnejša, najbrutalnejša žaloigra za vse človeštvo.

In kmalu smo bili zapleteni v vse strahotne učinke svetovne vojne: Trpljenje v vsaki družini, politične in gospodarske krize po vseh deželah; usodopolno delo tajne diplomacije je rodilo grozne sadove. Kar je zgradilo evropsko ljudstvo v dolgih letih boja za napredek in kulturo, vse je uničil svetovni požar.

Mnogokrat se je sprožilo med vojno vprašanje, kdo je kriv te silne nesreče. Ni en sam zakrivil svetovne nesreče, krivcev je mnogo, v prvi vrsti vlade, ki so bile že desetletja prej v tekmovalnem oboroževanju.

Krivda na izbruhu vojne, ki jo pa nosijo vse države v večji ali manjši meri, je v imperialističnem stremljenju držav. Ogromno nakopičen kapital po vseh državah išče udejstvovanja preko mej domovine. Narasčajoči izvoz blaga in kapitala, razširitev produkcije in transportnih sredstev, to vse povzročuje da postaja svetovni promet vedno obsežnejši in svetovno gospodarstvo se vedno bolj razširja. Varsvene carine močno pospešujejo organizacije podjetnikov, karteli in trusti, ki vedno bolj obvladujejo gospodarsko življenje, izrabljajo svoj vpliv na vlade svojih držav, ki morajo z vsemi svojimi silami ščititi ekspanzivno stremljenje kapitalističnih organizacij. Namen teh organizacij je, da pridobivajo vedno večji vpliv na gospodarski razvoj zaostalih dežel, da izbijajo konkurenco. Za ta namen uporabljajo najbrutalnejša sredstva, če le obetajo uspeh. Med državami, katerih kapitalistične organizacije streme po enakem razširjenju svoje

moči, nastajajo seveda težki zapletljaji in ostra nasprotstva, ki povzročujejo do blaznosti stopnjevano oboroževanje. Iz takega razvoja gospodarskega življenja je vzrastla svetovna vojna.

In tri leta se že pokori evropsko ljudstvo za grehe svojih vlad, tri leta že prenaša neznosne muke, tri leta že hrepeneče gleda, kdaj zasije prvi žarek miru. Proletariat se pripravlja, da prispeva s smotrenim delom svoj delež k upostavitvi miru, da skrajša trpljenje milijon in milijon ljudi, da pomaga vsem narodom k svobodi, ki je edino poročstvo, da se rodi iz svetovne vojne — svetovni mir.

Iz govora sodruga Haaseja.

Na četrtkovi seji nemškega državnega zbora je imel sodrug Haase govor, v katerem je razkrinkal vse tiste, ki navdušujejo z napačnimi informacijami o sovražniku ljudstvo za vojno. Sodruga Haase je dejal med drugim:

Ljudstvo se počasi zbujajo iz vojne pijanosti. Ze leta mu šepečejo tolažbo, da bo v najkrajšem času konec grozne vojne. Vedno in vedno so ga tolašili. Končno naj bi bil prinesel letošnji 1. avgust popolnoma gotovo rešitev. Tudi z nekega visokega mesta je prišla opazka, da kmalu diktirajo mir. Gospod pl. Heydebrandt je navajal admiral, ki je obljubljal v dobi nekaterih mesecev popoln uspeh podmorskih čolnov in Anglija da bo prisiljena skleniti mir. Kakor verno je sprejemalo prebivalstvo te upe na zmago, vendar se je pričela počasi zbujati kritična vest. Česa niso vse govorniki? Da Anglija zaradi pomanjkanja živil politično nič več ne doživi nove letine in prisiljena bo, prositi za mir. Vedno in vedno smo čitali to v vsenemškem časopisju. Ali

LISTEK.

PETER ST.:

Ruska žena.*)

Ni se še poleglo začudenje, ki ga je vzbudila v vsem filistrskem in hlapčevskem svetu veličastna ruska revolucija. Od vse povsod dežujejo najrazličnejše vesti, vsepovsod se oglašajo poklicani in nepoklicani modrijani, ki skušajo z učeno gesto razlagati posledice in vzroke te edine svetle točke v vsem današnjem strašnem krvoprelitju. Ugiblje se sem, kaže se tja, imenujejo se najrazličnejša imena, a le redko se kdo spomni, da je bila revolucija le posledica desetletnega najvztrajnejšega mučeniškega dela, v katerem je igrala veličastno in velopomembno vlogo tudi — ruska žena.

Zgodovina ruske kulture, predvsem še zgodovina ruske revolucije, desetletnih bojov za najelementarnejše pravice človeške

osebnosti, uničujoče pobija bajko o manjvrednosti žene, saj je baš ruska žena podala tako velike dokaze globoke inteligence, nezlomljive odporne sile in neizčrpne vere v življensko moč vseh pozitivnih idej.

Vse to inteligenten Rus tudi dobro čuti, zato je njegovo razmerje do žene vse drugačno nego pri nas, kjer gledamo na ženo predvsem kot na predmet uživanja, kot na manjvredno bitje. Že medsebojno občevanje Rusa in Rusinje je brez vsake napetosti, neprisiljeno in povsem svobodno in naravno, razmerje enakovrednih tovarišev. Boj in stremljenje žene smatra Rus vedno tudi za svoj boj, zato tudi ni na Ruskem nobenega posebnega ženskega vprašanja in ženskega gibanja. Za popolno družabno svobodo in politično prostost se bijeta vzajemno moč, kakor tudi žena, ki hrepeni po njej bolj, kakor žena katerekoli dežele, znak njenega zdravega bistva. Pristnost tega stremljenja pa občudujemo v železni vztrajnosti in sveti resnosti, s katero se posveča svojemu poklicu in svoji ideji.

V javnosti je začela nastopati ruska žena razmeroma kmalu. Že carinji Katarini

je pomagala na prestol prosvetljena kneginja Katarina Daškova, poznejša slavna predsednica ruske znanstvene akademije. Na dvoru in v politiki je tedaj igrala žena važno vlogo, zato ni čudno, da so po Katarinini smrti žene še posebno občutile najreakcionarnejši absolutizem kakega carja Pavla ali pa Aleksandra I., zato opazimo rusko ženo zopet v ponesrečeni zaroti dekabrskih let 1825., ko je bil pomorjen in pregotov v Sibirijo cvet ruske inteligence. Skoro vsem so tedaj prostovoljno sledile v sibirskie katorge tudi njihove žene in iz spominov kneginje Volkonske vidimo, kako navdušene in prepričane somišljenice svojih svobodoljubnih mož so bile skoro vse.

Stremljenje za duševno in politično emancipacijo žene je ostalo do osvoboditve kmetov omejeno le bolj na višje sloje in šele z uvedbo osebne prostosti l. 1861. se je razširilo po bliskovo tudi med najširje mase žensstva. Povsod so se ustanovljale razna ženska učilišča in tedaj se je prvič pojavil tudi oni interesanten tip ruske študentke. Na vse kriplje se je upirala vlada odpreti ženskam tako zaželeno medicinsko

*) Primerjaj: Nadja Strasser „Die Russin“. Berlin 1917.

vest, da je odpravila Anglija edini brezmesni dan, je streznila marsikoga. Potem so prihajale povsem zanesljive vesti o življenjskih razmerah na Angleškem, da imajo velikanske zaloge riža, da velja funt riža 30 pfenigov, da velja 12 jajc en šiling. Ali naj še dalje živi ljudstvo v prevari, da bo izstradana Anglija v najkrajšem času in bo prisiljena prositi za mir? Potem so tudi izračunali, da se zmanjša tonaža Angležev tako, da postane zanje vojna brezuspešna. Ali občinstvo je spoznalo kmalu, da so mu predložili napačne račune, da so pozabili na to, da ima Anglija na razpolago tonažo vsega sveta in da je naravnost nezmiselno, postavljati enostavno izgube vsled podmorskih čolnov v razmerje z le angleškimi ladjami.

Največji učinek na ves svetovni položaj je imela doslej ruska revolucija. Ona je popolnoma izpremenila sliko, ki smo jo naslikali o kongresni Poljski, tudi za one, ki prej niso hoteli videti resnice. Naravnost revolucionarno je vplivala na narodnostno vprašanje v Avstro-Ogrski in tudi pri nas čutimo njene učinke, čeprav še ne v pravi meri. Politiki, ki so bili še pred kratkim aneksionisti, priznavajo danes na podlagi razpoložljivega v ljudstvu, da postanejo aneksije v bodoče skoraj nemogoče. Ruska ofenziva jih je prisilila k izpremembi stališča, ker jim je dokazala, da Rusija ni v razkroju, temveč slej ko prej velesila. Iz teh vzrokov je nastal večinski blok. Resolucija tega bloka je sicer za tiste gospode, ki so se navduševali prej za osvojitve, napredek, a v celoti je nesprejemljiva. Opis o nastanku vojne ne obvelja pred zgodovino in ne moremo podajati izjav proti zgodovinski resnici. Isto velja za zelo površno zgodovinsko razlago novega kanclerja. Mi ne pozabimo ultimatum Avstrije Srbiji, ne vojnih priprav Avstrije napram Rusiji, tudi ne posvetovanj, ki so bila v Berlinu 5. julija 1914, ne delovanja gospodov Tizpitzja in Falkenhayna v kritičnih dneh.

Državni kancler je povabil v svojem zadnjem govoru Rusijo, naj sklene mir. Vi veste, kako so odgovorili ruska vlada, ruski delavski in vojaški sveti in ruske stranke. Nato so šli trije nemški častniki h generalu Dragomirovu in ga prosili, če ne bi dosegli na ta način mirovnih pogajanj. Tudi to ni imelo uspeha. Nato je ponudil naš glavni poveljnik na vzhodu generalu Dragomirovu, naj odpošljeta obe stranki zastopnike k razgovoru. General Dragomirov je potrdil prejem pisma, ali predlog je odklonil. Nato je bila poslana od nas radio brzojavka na Rusko, kjer pravimo: „Ruska družba naj vé, da je Nemčija v soglasju s svojimi zavezniki pripravljena, da izpolni dostikrat izra-

fakulteto, saj je ideal ruske študentke vedno le dosega najvišje izobrazbe in koristno udejstvovanje med ubogim in zapuščenim narodom in tu ji je ponujal najširše polje poklen zdravnice ali pa učiteljice. Tega hrepenenja po izobrazbi ni zatrl niti največji pritisk reakcije; če so zapirali domače učne zavode, je šlo mlado, idealov polno rusko dekle študirat v Švico, na Nemško ali Francosko.

V praktičnem in požrtvovalnem delu med najširjimi plastmi naroda so spoznale do dobrega vso silno škodljivost absolutizma in korumpirane birokracije, ki je davila vsak najmanjši svobodni razmah. Na svoji lastni koži je čutila ruska inteligentinja vso gnolobo vladajočega sistema, zato ni čudno, da je ta in ona omagala, večino je pa pogljal ta sistem tja, kjer edino so še upale pomoči in rešitve za trpeči narod — v revolucijo, med revolucionarje. Njeno pot v politično življenje je olahkočilo tudi njeno prirojeno hrepenenje po socialnem udejstvovanju, ki je za Rusinjo posebno karakteristično in se pojavlja pri njej močnejše nego kjerkoli, zato so pa igrale tam žene še v

žene želje ruskih vojaških delegatov za prenehanje prelivanja krvi. Centralni državi izjavljata, da sta pripravljene skleniti za obe stranki časten mir. Posamezne pogoje naj določi poseben posvet. Nadalje je naglašalo sporočilo, da zasledujejo s predlogom enak cilj kakor s predlogom o premirju, ki je bil sporočen že 19. maja od štaba glavnega poveljnika frontnim oddelkom 8. in 9. armade. Končno je bilo v brzojavki še tole: „Če pa bodo združene centralne vlasti prisiljene, da nadaljujejo vojno in bosta imeli še nadaljne visoke izdatke, tedaj seveda postavita tudi obsežnejše vojne cilje“. Kakšen uspeh so imele te ponudbe? Ruski delavski in vojaški svet jih je zavrnil z ogorčenjem, ker je videl v njih le poizkus, da sklene Rusija separatni mir. Glasilo delavskega in vojaškega sveta je v svoji številki z dne 9. junija označilo tako ostro ta predlog za brezčasten, tako ostro kakor sem še malokdaj videl. Glasilo pravi: „Kaj hočejo pravzaprav od nas? Nočejo separatnega miru! Ne, ne! Nemški najvišji poveljnik nam zatrjuje, da ne mara naše ločitve od alijancev. Kaj pa hoče potem? Malenkost, tajno sepratan premirje za oni čas, ko potrebujejo čete z vzhoda na zahodu“. Dalje pravi članek, da ne reagira ruska revolucija ne na to grobo vabo, ne na pretnje. Važno je, da se spomnimo na vse to, da se učimo, kako se ne sme delati. Ali ena brzojavka ni zadoščala. Novo radio brzojavko je razširil vrhovni poveljnik 7. junija ob dveh in v Rusiji so jo zajeli. Tudi sedaj brez uspeha in Kerenskij je izrabil brzojavko v svoje namene in jo prečital 22. junija očitno na kongresu delavskih in vojaških svetov.

Vi se ne morete živeti v mišljenje in čuvstvovanje tujine, zato spravljate poraz za porazom.

Politični pregled.

— Skupen posvet jugoslovanskih in čeških politikov pričenja danes. Gre za to, ali naj sodelujejo Jugoslovani in Čehi pri reformi ustave. „Slovenski Narod“ od torka pravi: Ako bi bili upravičeni, da podamo na praški konferenci formalen predlog, bi na kratko rekli sledeče: Čehi in Jugoslovani sklenejo na podlagi svojih deklaracij, kot fundamentov svoje politike, pakt solidarnosti in zvestobe. Udeležijo se skupno razprav v ustavnem odseku ter z vlado in se drug drugega podpirajo. Ako naj preide inicijativa revizijske akcije v roke parlamentarnega ministrstva ne odklanjajo niti Čehi, niti Jugoslovani sodelovanja. Pripravljeni so prevzeti portfelje v kabinetu, ki bi dejal: akceptiram deklaracijska načela,

vsakem političnem boju tako važno vlogo. Njeno mesto na strani moza je nekaj samobesbi umevnega in to velja za vse sloje. V kozaških nemirih 1. 1819. so stale žene na prvem mestu. Ko je bil eden izmed voditeljev do smrti bičan, se je prerila k truplu njegova mati z vnuki ter jim zaklicala vpricho navzočih častnikov in generalov: „Otroci, učite se od svojega očeta, kako se umira za ljudstvo!“ Uradne ruske statistike kažejo, da obsegajo ženske stalno celo četrtino vseh političnih obsojencev in zato ni čudno, če vzklika Stepnjak v „Podzemski Rusiji“: „Naše žene so bile, ki so vlije ruskemu boju za svobodo ono nerazrušno odporno silo, idealizem in vero v uspeh.“ Da ta sodba ni pretirana, bo potrdil vsak, kdor se spomni samo imen: Sonja Kovalevska, Marija Baškircev, Vera Sasulič, Gesja Helfmann, Vera Figner i. t. d., i. t. d. Vse njihovo življenje je le dolga povest vztrajnega dela in silnega trpljenja, čiste ljubezni in nesebičnega žrtvovanja. Če poznamo življenje ene, poznamo življenje vseh, čeprav je vsako tragedija sama zase.

(Konec prih.)

v kolikor se tičejo deklaracije avstrijske države, jih hočem čim najpreje uveljaviti, hočem teritorialno avtonomijo v Avstriji. V kolikor pa presegajo deklaracije po dosednji ustavi določeni delokrog avstr. vlade, bo ministrstvo stopilo v dogovor z Ogrsko in posredovalo, kako bi bilo mogoče izvršiti na ogrske, oziroma hrvatske dežele se nanašajoči del deklaracij.

— Čehi si nočejo vezati rok. Stran-skijevo glasilo „Lidove Novine“ pišejo o priliki posvetovanj slovanskih politikov v Pragi: Čehi ne smejo vstopiti v noben avstrijski koncentracijski kabinet, češko ljudstvo noče priznati nobenega avstrijskega ministrstva, nobene Avstrije, temveč hoče priklopiti svojo državno neodvisnost na federalistično državo kot enakopraven del. Češka politika v Avstriji zahteva samogovore, ne dogovorov. „L. N.“ zahtevajo tudi, da se izvoli dr. Kramář za predsednika češkega narodnega odbora, v odboru žele tudi Klofača.

— Avstrijski Ukrajinci. Ukrajinska parlamentarna zveza ima te dni plenarne seje z razpravami o razmerju do Čehov, o reviziji ustave in o dogodkih v ruski Ukrajini.

— Klub poljskih socialnih demokratov je sklenil, da predlaga temeljito izpremembo klubovih pravil v „Poljskem klubu“. Socialni demokrati hočejo tako izpremembo, da se varuje solidarnost poljskega naroda v narodnostnih vprašanjih, vse strankarsko politične zadeve naj se rešujejo na podlagi programov strank posrednih frakcij.

— Avstrijski državni zbor. Z Dunaja poročajo, da bo morda sklican drž. zbor v avgustu in bi imel tri seje, da reši sklepe vojnogospodarskega odseka in od gosposke zbornice izpremenjene justične predloge.

— Ogrski državni zbor je končal poletno zasedanje. Na interpelacijo hrvaškega poslanca Hreljanovića glede sklicanja bosanskega sabora je izjavil ministrski predsednik, da se mu ne zdi umestno podajati glede sklicanja sabora meritornih izjav. Prihodnje zasedanje prične koncem septembra ali začetkom oktobra.

— Dogodki na Ruskem. Izvrševalni odbori delavskega in vojaškega in kmečkega sveta so imeli skupno sejo. Sklenili so: V spoznanju, da preti zmaga protirevolucionarnih sil, ker povzroči lahko položaj na fronti in v notranjosti dežele vojaški sesul in katastrofo za revolucijo, zato izročamo vladni neomejno oblast za upostavitve organizacije in discipline v armadi, za skrajni boj proti protirevoluciji in anarhiji in za udejstvovanje programa v predvčerajšnji vladni izjavi. Sklep je bil soglasen, glasovanja se je vzdržalo le 47 delegatov maksimalistov. — „Daily Chronicle“ poroča iz Petrograda: Preobrat zadnjih dni je bil mogoč vsled koncentracije znatnega števila čet. Petrograd je enak trdnjavi, ki pričakuje vsak čas sovražnikov prihod. Postavljenih je 1200 strojnih pušk, 50.000 mož in 12.000 kozakov je pripravljenih. Kerenskega diktatura je že praktično uvedena.

— Ruski socialistični ministri. „Petit-Parisien“ poroča dne 23. t. m. iz Petrograda: Socialistični ministri so izročili svojim tovarišem ultimatum, kjer zahtevajo takojšen razglas republike, odredbe za boj proti protirevoluciji in odstavitve nelegalnih generalov. Lenin se je baje prostovoljno izročil sodišču.

— Amerika pomaga. Reuterjev urad poroča: Amerika je dala Rusiji 75 milijonov dolarjev posojila, Francoski pa 60 milijonov.

— Ruski maksimalisti večinoma židje. „Journal des Debats“ objavlja prava imena maksimalistov, ki imajo vseskozi nemška imena ruskih židovskih rodbin kot: Goldenberg, Braunstein, Silberbaum itd.

— **Neodvisna Finska.** „Politiken“ poroča iz Helsingfors: Sklep finskega deželnega zbora o neodvisnosti Finske so izročili ruski vladi, a ne da ga odobri, temveč da ga vzame le na znanje.

— **Odmevi zadnjih govorov Lloyd Georgea in sir Eduard Carsona.** Dunajska „Zeit“ prinaša v torkovi številki uvodni članek: „Političen most“ v katerem članku izjavlja: „Lloyd George ne postavlja nobenih fantastičnih vojaško-teritorialnih predpogojev za sklep miru z Nemčijo, on postavlja marveč samo gotovo politični predpogoj. Z avtokratično t. j. s sedanjo Nemčijo noče miru pod nobenim pogojem, nasprotno pa je pripravljen, da sklene mir s svobodno t. j. demokratično Nemčijo. V tem zmislu pojmuje tudi namen sedanje vojne kot čisto političen boj med avtokracijo centralnih držav in demokracijo vseh držav, ki se bore na strani entente. To je zmisel vojne, kot so ga angleški in francoski državniki poudarjali že od začetka sem. Ta bojni klic je zadobil silno resonanco od onih dni, odkar je vstala ruska revolucija in se je Amerika pridružila ententi. Nevtralnemu časopisju samo odmeva tega bojnega klica. Da se vladni sistem v državah centralnih oblasti razlikuje od onega evropskih zapadnih držav, ni možno tajiti. Da, tekom vojne so se oglašali sami nemški publicisti, ki so poudarjali, da je nemški narod poklican, da izpreobrne ostali svet k nemškemu kot najboljšemu vladnemu sistemu in tudi sicer se je splošno poudarjalo na Nemškem, da je ostati pri dosedanjem vladnem sistemu. V poslednjem času pa se je pričelo v vseh krogih poudarjati, da je dosednji nemški vladni sistem pomajnkljiv in da se je treba takoj lotiti izboljšanja. Sedaj bi bil dan političen most med okopi tostran in onstran, ali seveda le v obliki postulata in ne v resničnosti. Vse prepočasi in preokorno napreduje demokratizacija. Točka, kjer je postaviti most, se je našla.

— **Vojni cilji aliirancev.** „Daily News“ poroča, da nastopi 14. avgusta Lloyd George v Londonu na shodu, kjer razloži kar najbolj natančno vojne cilje Anglije in njenih zaveznikov. Francoski ministrski predsednik Ribot je izjavil v senatu: Trajen mir ne more biti zgrajen na militarizmu. Militarizem je večno ogrožanje.

— **Konferenca aliirancev v Parizu.** Francosko časopisje objavlja uradna poročila o konferenci aliirancev v Parizu. Konferenca bo razpravljala o balkanskih vprašanjih, udeležijo se je le Francoska, Angleška, Italija in Rusija. Srbija, Rumunija in Grška imajo na konferenci le posvetovalen glas. Amerika ne bo zastopana, ker izjavlja vlada v Washingtonu, da za njeno intervencijo niso bila odločilna balkanska vprašanja in zato nima vzroka, da se udeležuje posvetovanj, kjer gre za orientacijo teh vprašanj. Ker bodo tokrat navzoči v Parizu zastopniki vseh aliiranih držav, pride gotovo tudi do razgovora o drugih važnih vprašanjih. „Temps“ pravi, da je vsled nastopa Grške na strani entente in odstopa kralja Konstatina ustvarjen nov položaj. Skoraj vsi balkanski problemi, da so vojaškega značaja in je zato umevno, da so zastopani na konferenci le oni narodi, ki so vojaško angažirani na Balkanu. Francija bo govorila za male narode, francoska vlada ne pozabi, da je največjodušnejša politika tudi najdalje segajoča. Aliiranci se zedinijo zelo lahko o vseh vprašanjih, če ne pozabijo skupnega gesla: Zdržati in zmagati!

— **Grški kralj pozdravlja belgijskega kralja.** Ob praznovanju belgijske neodvisnosti je poslal grški kralj Aleksander belgijskemu kralju sledečo brzojavko: Prosim Vaše veličanstvo, da sprejmete moje in mojega ljudstva želje za zmago pravične stvari in pravičnosti. Grška je

srečna, da se bori na strani aliirancev.

— **Siam v vojnem stanju s centralnimi državami.** V državi so zaprli vse trgovske hiše Nemcev in Avstrijcev ter zaplenili devet parnikov z 18.965 tonami.

Dnevne beležke.

— **O dosedanjih političnih, gospodarskih in kulturnih bojih na Slovenskem** in o delu, ki naj ga izvršimo v bodoče, je napisal sodrug A. S. serijo člankov, ki jih pričnemo priobčevati jutri. Vse naše čitatelje opozarjamo na te članke.

— **Vojakovo pismo.** Sodrug vojak nam piše: Z veseljem pozdravljamo naš dnevnik „Naprej“. Odkar nismo imeli svojega glasila in smo bili navezani na meščansko časopisje, smo se težko borili za našo stvar. Dan za dnem smo brali v teh listih poročila o taktiki in stališču soc. dem. strank in s povečevalnim steklom so kazali grob, v katerem naj bi počivala socialna demokracija. Toda zaman so njihovi napor, delavstvo zaupa prej ko slej svoji stranki. Pozdravljamo izjavo v prvi številki, da treba pripoznati zmote in popraviti vse tako, da v bodoče i mi ne vprašujemo več, kam smo prišli, temveč da lahko sigurno trdimo, da korakamo po začrtani poti, strogo ločeni od meščanskih strank. Strogo obsojamo vse, ki so pozabili med vojno na svoj prapor in se pridružili vojnim hujskačem. Lahko trdimo, da so take večine le med parlamentarci, med tem ko stoji za radikalno manjšino vse delavstvo vseh držav. Z iskreno željo, da uspeva „Naprej“ pozdravljamo vse slovenske sodruge in jih pozivljamo na delo za dnevnik. — Josip L.

— **Pritožbe „Slovenske Matice“.** „Slovenska Matica“ je po svojem pravem zastopniku vložila te dni pritožbo na državno sodišče, da se je s postopanjem oblasti proti njej kršil državni osnovni zakon o zborovaini in združevalni pravici državljanov. Povod za razpust društva je bila v prvi vrsti Podlimbarskega knjiga „Gospodin Franjo“, ki jo je „Matica“ izdala in založila. Deželna vlada se je postavila na stališče, da ima knjiga izrečno politično tendenco, da cela vsebina knjige tvori objektivni učinek hudodelstva veleizdaje po § 58. lit. c. kaz. zak. in da je društvo z izdajo te knjige prekršilo svoj statutorični delokrog. Ta utemeljitev razpusta je nelogična, prisiljena in ne odgovarja dejstvu. Pisatelj knjige je živel kot državni uradnik v Bosni in pozna razmere v deželi, kritizira način vladanja z manjšino proti večini. Opisuje, kakšne sado ve je rodil ta način vlade v Bosni in Hercegovini. Vsebinska knjige je le kritika nezdravih razmer v upravi Bosne in Hercegovine. Avtor se v knjigi poteguje za Srbe v Bosni in Hercegovini, tedaj za državljane naše države. Knjiga je bila predložena pristojni oblasti v cenzuro in cenzor ni ničesar našel, na čemur bi se mogel izpodtikati. Ministrstvo notranjih zadev je predložilo knjigo v ponovno oceno visokim uradnikom ministrstva, in vsi ti gospodje so bili mnenja, da veleizdajniških tendenc v knjigi ni mogoče najti. Kot drugi razlog za razpust društva navaja vlada, da je bil društveni predsednik dr. Ilešič, ki je bil v preiskavi zaradi veleizdaje. Preiskava je ostala brezuspešna in drž. sodišče je tudi že večkrat razsodilo, da hudodelstvo enega člana ne zadene celega društva. Toda „Matica“ je bila še hujše kaznovana. Njeno premoženje je bilo zaplenjeno ter izročeno kuratorju, ki se je s taklo v nemo posvetil izročeni mu skrbi, da je „Matica“ danes gospodarsko skoraj uničena. Kurator notar Gallé je namreč s privoljenjem deželne vlade prav vse „Matično“ premoženje (nad 220.000 K) spremenil v vojno posojilo, zadovoljil se ni samo z razpoložljivo svoto, ampak je nasprotno o-

bremenil še hišo za 40.000 K, kakor je tudi lombardiral kupon podpisanega vojnega posojila za ogromne svote, tako da društvo danes, ko naj prične zopet z rednim delovanjem, nima vinarja, ki naj ga v roke vzame. „Matica“ si bo tudi za to iskala primerne zadoščenja. Pritožba zahteva, naj državno sodišče izreče, da so se z razpustom in grajo kršile po državnem osnovnem zakonu zajamčene društvene pravice.

— **Mirovni program** neodvisne socialne demokracije v Nemčiji, ki smo ga priobčili včeraj, je bil v Nemčiji konfisciran, ko ga je hotela objaviti manjšina v svojem časopisju. Zato ga je prečital sodrug Haase v državnem zboru. To dejstvo je značilno za „novo orientacijo“ v Nemčiji, za katero so šli v ogenj tudi pristaši Scheidemannovi.

Aprovizacija.

Razdelitev mesa na rdeče izkaznice. Mestna aprovizacija ljubljanska oddaja v četrtek, dne 26. julija iz svojega skladišča v cerkvi sv. Jožefa na rdeče izkaznice goveje meso po nižini ceni. Določa naslednji red: od 2. do pol 3. štev. 1 do 200, od pol 3. do 3. štev. 201 do 400, od 3. do pol 4. štev. 401 do 600, od pol 4. do 4. štev. 601 do 800, od 4. do pol 5. štev. 801 do konca. Prinesti je s seboj tudi karte za meso. Rdeče izkaznice zaznamovane s črko A pridejo na vrsto prihodnje dni in se razpored še pravočasno objavi.

Razdelitev mesa na uradniške izkaznice. 26. julija bo razdeljevala mestna aprovizacija iz svojega skladišča v cerkvi sv. Jožefa goveje meso za uradniške skupine. Določa se naslednji red: od 5. do po 6. I. uradniška skupina, od pol 6. do 6. II., od 6. do pol 7. III., od pol 7. do 6. IV. Prinesti je s seboj tudi izkaznice za meso.

Važno za gospodinje. Deželni sadjarski nadzornik M. Humek zaključil danes zvečer svoja zanimiva predavanja o sadju in zelenjavi. Na svojem zadnjem predavanju bo obravnaval sušenje zelenjave. Predavanje bo ob 8. zvečer v prostorih višje realke in je pričakovati, da se udeležijo gospodinje tudi zaključnega predavanja v kar največjem številu.

Preskrba s premogom. „Slovenec“ od ponedeljka piše: Premog in drva samo za bogatine. Dunajski in graški listi se pritožujejo, da dobivajo bogataši po cele vozeve premoga, koksa in drvi, dočim ostalo prebivalstvo ne more dobiti kuriva niti za najnujnejšo vsakdanjo potrebo v kuhinji. Nič drugače ni v Ljubljani. Tudi tu so se videli in se še vidijo pred hišami mogočni vozovi premoga. Kdor ima obilo denarja, se je tudi že preskrbel z drvni, ki so bile pred par meseci po 80 kron, sedaj pa so že po 120 in celo 150 kron. Tako je neka stranka minoli teden kupila pri Kobiju na Karolinski zemlji en „križ“ drvi — več jih lastnik ni hotel dati — za 25 K na mestu. „Križ“ je bil pa naložen le po tri polena v eni vrsti namesto po štiri. Seveda tudi dolžina ni bila prava. Tako se dela sedaj s prebivalstvom. Kaj bo z manj premožnimi sloji pozimi? Gorje otrokom in bolnikom, ako se razmere ne izpremenijo. — K temu pristavljamo: Gotova ljubljanska gospoda ima silno dobre zveze in dobiva premoga, kolikor ga hoče. Tako je dobil notar Galle poln voz, svetnik Hauffen poln voz, profesor dr. Krek, ki je v sorodstvu s poveljnikom z Gradu majorjem Kernom, še več kakor en voz, dalje je v Ljubljani tovarna, ki izdeluje vojne potrebščine, torej je pod vojaškim nadzorstvom in lastnik tovarne daje premog svojim dobrim prijateljem iz nemških krogov. Ta korupcija smrdi že do neba in prav skrajni čas je, da se zganejo faktorji. Najbolj škandalozno je pa to, da dobrodelniki zavodi — bolnišnica, hiralnica itd. — nimajo premoga, med tem ko ga ima

